

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3308/2022. (VI. 22.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Miskolci Törvényszék 2.Pf.20.283/2020/3. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó gazdasági társaság jogi képviselője (dr. Janda Balázs ügyvéd) útján az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz a Miskolci Törvényszék 2.Pf.20.283/2020/3. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítása és megsemmisítése iránt.
- [2] Kérelmét az indítványozó az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése rendelkezéseinek sérelmére alapította.
- [3] 2. Az indítványozó, aki az alkotmányjogi panasz eljárás alapjául szolgáló peres eljárás alperese volt, 2009. február 3-án, közjegyzői okiratba foglaltan, ingatlan keretbiztosítéki jelzálogszerződést kötött az alapügy felperesével az annak gyermekei – az általuk működtetett, az indítványozó gazdasági társasággal üzleti kapcsolatban álló vállalkozás számára nyújtott áruhitelből fakadó – indítványozóval szemben fennálló tartozásai, de összesen (éves szinten) maximum 30 millió forint és járulékal erejéig. A gazdasági kapcsolatból származó fizetési kötelezettség teljesítése érdekében az indítványozó a személyes kötelezettek (a felperes gyermekeit) 2012. január 16-án felszólította az akkor fennálló, 11 millió forintot meghaladó tartozás és kamatai megfizetésére, amire azonban nem került sor. Erre tekintettel 2012. október 24. napján az indítványozó kérelmére a közjegyzői okiratba foglalt szerződés alapján az eljáró közjegyző végrehajtási záradékot állított ki, amely alapján 2012. november 26. napjától végrehajtási eljárás indult az alapügy felperesével szemben. Ennek keretében az eljáró végrehajtó első alkalommal 2013. június 10. napján ingatlanárverési hirdetményt tett közzé, majd annak eredménytelenségét követően 2013. szeptember 4. napján ismételt árverést rendelt el, amely november 8. napján ismét eredménytelenül került lezárásra. Ezt követően a végrehajtó 2014. február 5. napján folyamatos ingatlanárverési hirdetményt helyezett el az erre szolgáló elektronikus árverési felületen.
- [4] Az alapügy felperese 2019. június 18. napján keresetet terjesztett elő, amelyben a végrehajtás megszüntetését kérte elsődlegesen arra hivatkozva, hogy a főkövetelés elévülése okán az azt biztosító jelzálogjog, és ezáltal a vele szemben fennálló, az alapján érvényesíthető igény is megszűnt; másodlagosan pedig – tekintettel arra, hogy a folyamatos árverési hirdetmény közzététele óta újabb végrehajtási cselekmény nem történt – a végrehajtási jog is elévült. A keresetet az elsőfokon eljáró Miskolci Járásbíróság elutasította. Megállapította, hogy a perben nem vitatottan az indítványozó az alapkövetelés érvényesítése érdekében a személyes kötelezettek felé a 2012. január 16. napján tett fizetési felszólítás óta újabb, az elévülést megszakító eljárási cselekményt nem fogantatosított, ezért az elévült. Megállapította viszont, hogy a főkövetelés elévülése, amely főszabály szerint az azt biztosító jelzálogjog megszűnését is eredményezi, nem eredményezte egyúttal az indítványozónak a zálogkötelezettel szembeni igényérvényesítési lehetősége megszűnését is, tekintettel arra, hogy a jelzálogjog alapján, annak érvényesítése érdekében a végrehajtási záradék befogadásával a végrehajtási eljárás az elévülési időben megindult. Hivatkozva e körben az 1/2010. (VII. 30.) Polgári jogegységi határozatban foglaltakra is, az elsőfokú bíróság kifejtette, hogy mivel a végrehajtási jog elévülését megszakító végrehajtási cselekmény fogantatosításával és a végrehajtási eljárás megindításával az indítványozónak a szerződés alapján az alapügy felperesével szembeni, a jelzálogjoggal terhelt ingatlant érintő követelése végrehajthatóvá vált, nincs jelentősége annak, hogy a személyes kötelezettekkel szembeni (fő)követelés elévülése megtörtént. Az elsőfokú bíróság a folyamatos ingatlanárverés jogintézményét – amely szerinte mintegy „fenntartva az árverést” a rendszeres árverések kiírásának mellőzésével jelent a végrehajtási eljárások lefolytatásában segítséget – olyanként értékelte, amely nem a végrehajtási eljárás, hanem csak az árverés szünetelését eredményezi. Mivel ilyen esetben

az adósnak van lefoglalható vagyontárgya, a folyamatos árverési hirdeteménynek pedig nevében is megfogalmazott célja az, hogy ennek értékesítését, a végrehajtás folyamatát elősegítse, az elsőfokú bíróság álláspontja szerint annak időtartama alatt magának a végrehajtási jognak az elévülése nem is következhet(ett) be.

[5] A felperesi fellebbezés alapján másodfokon eljáró Miskolci Törvényszék a támadott ítéletében az elsőfokú döntést megváltoztatta, és a végrehajtási eljárást megszüntette. A fellebbezési kérelem keretei között lefolytatott eljárása során megállapította, hogy nem volt vitatott az elsőfokú döntés azon megállapítása, hogy a főkövetelés elévült; sem pedig az, hogy a felperes tartozáselismerő nyilatkozatot nem tett, az pedig a szerződés egyetlen pontjából sem vezethető le, hogy a főkötelezettek tartozásának megfizetéséért is személyes kötelezettséget vállalt volna. Erre tekintettel vizsgálatát a zálogjog elévülése tekintetében kizárólag abban a körben folytatta le, hogy arra milyen módon hat ki, ha annak érvényesítésére már a főkötelezettség elévülését megelőzően sor kerül. E körben egyetértett az elsőfokú bíróság álláspontjával abban a tekintetben, hogy – alkalmazva az 1/2010. (VII. 30.) Polgári jogegységi határozatban foglaltakat is – az elévülési időn belül érvényesített zálogjog a főkövetelés későbbi időpontban történő elévülésével nem szűnt meg (hanem az a végrehajtás elrendelésével teljesedésbe ment). A felperes másodlagos fellebbezési indoka alapján folytatott vizsgálata során azonban a folyamatos árverésnek a végrehajtási jog elévülésére gyakorolt hatása tekintetében a törvényszék az elsőfokú bíróságétól eltérő jogi álláspontra jutott.

[6] A végrehajtásról szóló 1994. LIII. törvénynek (a továbbiakban: Vht.) az ingatlanárverésre vonatkozó rendelkezései (141–162. §) áttekintését követően kifejtette, hogy „[j]elen esetben a végrehajtási eljárás kizárólag az ingatlanból történő kielégítés iránt folyik, tehát az ingatlan árverés útján történő értékesítésén túl a végrehajtást kérő követelése más módon nem elégíthető ki, így ebben az esetben egyéb végrehajtási cselekmény lefolytatásának nincs helye. Ezért a törvényszék álláspontja szerint ebben a speciális esetben alkalmazni kell Vht. 52. § d) pontját, mely szerint a végrehajtás szünetel, ha az adósnak nincs lefoglalható vagyontárgya, illetőleg a lefoglalt vagyontárgy értékesítése sikertelen volt. A szünetelés feltételei jelen esetben fennállnak, megállapítható, hogy a vagyontárgy értékesítése sikertelen volt, hiszen a folyamatos árverési hirdetemény kibocsátására két sikertelen árverést követően kerülhet sor. A folyamatos árverési hirdetemény 5 éven keresztül történő fennállása nem minősül aktív, tevőleges végrehajtási cselekménynek, ezért is rendelkezik úgy a Vht. 159. § (2) bekezdése, hogy az árverés mindaddig szünetel, amíg az ingatlanra vételi ajánlatot tenni kívánó árverező nem kéri felhasználói nevének és jelszavának aktiválását, vagy a végrehajtást kérő a hirdetemény közzétételétől számított három hónap elteltével újabb árverés kitűzését nem kérte.

A fentiekből következően abban az esetben, ha vételi ajánlat az ingatlanra továbbra sem érkezik, az árverés és a fentebb kifejtettek alapján a végrehajtási eljárás szünetelésének – és a végrehajtási jog elévülésének – a megszakítását a végrehajtást kérő az újabb árverés kitűzésére irányuló kérelme benyújtásával érheti el. Egységes a bírói gyakorlat abban, hogy a végrehajtási jog elévülésének megszakítására kizárólag a végrehajtást kérő végrehajtási eljárást megindító végrehajtási kérelme, valamint a már megindult végrehajtási eljárás során az eljárás résztvevőinek a végrehajtás sikeres lefolytatása érdekében tett cselekményei alkalmasak. [...] A folyamatos árverési hirdetemény közzétételére 2014. február 5. napján került sor, majd a végrehajtó 2014. február 10. napján kiadott megkeresésére a [településnév] önkormányzat 2014. február 25. napján küldte meg az adó- és értékbizonyítványt. Ezt követően végrehajtási cselekményre 2019. február 25. napjáig nem került sor, melyre tekintettel a törvényszék megállapította, hogy a végrehajtási jog elévült, ezért a Pp. 528. § (2) bekezdés a) pontja alapján a végrehajtási eljárás megszüntetésének van helye.”

[7] Az indítványozó a törvényszék jogerős ítéletével szemben az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panaszt terjesztett elő az Alkotmánybíróságon. Utóbb kiegészített indítványában az indítványozó számos korábbi döntésre hivatkozva részletesen idézte a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog tartalmával kapcsolatban az Alkotmánybíróság, valamint az Emberi Jogok Európai Bírósága által kibontott lényeges megállapításokat, az idevágó gyakorlatot. Ennek keretében különösen részletezően utalt azokra az elvi tételekre, amelyek azzal kapcsolatban állítottak fel egy objektív, valamennyi bírósági (és hatósági) döntés tekintetében általánosságban alkalmazható szempontrendszerrel, amely alapján – az adott ügy egyedi körülményeire, tartalmára, az eljárásban megválaszolható releváns kérdésekre figyelemmel – megítélhető, hogy a konkrét döntésben az eljáró bíróság (vagy hatóság) eleget tett-e a tisztességes eljáráshoz való jogból fakadó indokolási kötelezettségének, illetve, hogy az erre irányuló érdemi vizsgálatnak egyáltalán helye lehet-e. Ezt követően az indítványozó utalt rá, hogy álláspontja szerint ezen követelményeknek a támadott ítélete indokolásában a másodfokú bíróság nem tett eleget, ezért az sérti az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében rögzített, a tisztességes bírósági eljáráshoz való alapjogát.

- [8] 3. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 27. §-a szerint folytatott eljárásában mindenekelőtt az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának formai és tartalmi feltételeit vizsgálja. Ennek során megállapította, hogy az alkotmányjogi panasz a befogadhatóság formai feltételeinek [Abtv. 30. § (1) bekezdés, valamint 52. § (1b) bekezdés a)–f) pont] az alábbiak szerint nem tesz eleget.
- [9] Az indítványozó jogi képviselője útján az alkotmányjogi panaszt a törvényszék támadott ítélete kézbesítésének időpontjához képest az elsőfokú bíróság útján az Abtv. 30. § (1) bekezdése szerinti határidőben terjesztette elő.
- [10] Az alkotmányjogi panasz az Abtv. 52. § (1b) bekezdés a)–f) pontjaiban foglalt formai követelményeknek csak részben tesz eleget. Megjelöli az Alkotmánybíróság hatáskörét megalapozó törvényi rendelkezést (Abtv. 27. §-a); az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezését [XXVIII. cikk (1) bekezdése], és az Alaptörvényben biztosított jog sérelmének lényegét [indokolási kötelezettség megsértése]. Az indítvány kifejezett kérelmet fogalmaz meg a támadott bírói döntés alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére.
- [11] Az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt – az egyéb feltételek megléte mellett – abban az esetben fogadja be, amennyiben az határozott kérelmet tartalmaz. Az Abtv. 52. § (1b) bekezdése értelmében a kérelem akkor határozott, ha azon túlmenően, hogy megjelöli az Alaptörvényben biztosított jog sérelmének lényegét [b) pont], egyértelmű indokolást is tartalmaz arra nézve, hogy a sérelmezett jogszabályi rendelkezés, illetőleg bírói döntés miért ellentétes az Alaptörvény megjelölt rendelkezéseivel [e) pont].
- [12] Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint az indítvány érdemi elbírálásának akadálya, ha az nem kapcsolja össze alkotmányjogilag értékelhető módon az Alaptörvény felhívott rendelkezését a támadott bírói döntéssel, illetőleg jogszabályi rendelkezéssel {hasonlóan lásd például: 3338/2020. (VIII. 5.) AB végzés, Indokolás [13]; 3434/20. (XII. 9.) AB végzés, Indokolás [34]–[35]; legutóbb megerősítette: 3181/2022. (IV. 22.) AB végzés, Indokolás [8]}. Az Alkotmánybíróság ezzel összefüggésben kiemelte azt is, hogy „a megsérteni vélt alaptörvényi rendelkezés sérelmének állítása önmagában nem alapozza meg az alkotmányossági vizsgálatot, ehhez az is szükséges, hogy az indítványozó bemutassa a támadott bírói döntés és a megjelölt alaptörvényi rendelkezés tartalma közötti ellentétet, azaz a támadott ítélet által okozott alapjogi sérelmet {lásd például: 3300/2020. (VII. 17.) AB végzés, Indokolás [13]}” {3434/20. (XII. 9.) AB végzés, Indokolás [38]}.
- [13] A kiegészített indítvány a sérülni vélt alaptörvényi rendelkezés [Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdés], az abban biztosított alapvető jog [tisztességes bírósági eljáráshoz való jog] és az annak részét képező indokolt bírói döntéshez való jog tartalmát a vonatkozó magyar (alkotmánybírósági), valamint uniós joggyakorlat ismertetésével kellő alaposítással bemutatja. Ugyanakkor az Alkotmánybíróság megítélése szerint ezen alapjogi védelemben részesülő tartalmat (annak sérelmét) alkotmányjogilag is értékelhető érvek kifejtése mellett nem kapcsolta össze a konkrét bírói döntés valamely általa lényegesnek vélt konkrét hiányosságával.
- [14] Az iratok alapján az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a jelen ügyben született két, egymással ellentétes tartalmú bírói döntést meghozó bíróság ugyanazon – a jogvita mikénti eldöntése szempontjából lényegesnek tekintett – szakjogi kérdéseket vizsgálva jutott (ezek egyikében) egymással ellentétes jogi álláspontra. A másodfokú bíróság a folyamatos árverés jogintézményének a végrehajtási jog elévülésére gyakorolt hatása tekintetében vont le a járásbíróiságétól eltérő, az indítványozó számára kedvezőtlen tartalmú következtetést. Ennek okáról a támadott ítélete indokolásában részletesen, a Vht. vonatkozó rendelkezéseinek értelmezése útján, írásban számot is adott. Az indítványozói érvelés azonban nem utal olyan – lényegesnek tekintett és a bírói döntés irányára is esetlegesen kiható – jogkérdésre, kereseti/fellebbezési kérelemre vagy ellenkérelemre (esetleg a peres felek által felajánlott, de az eljárásban meg nem vizsgált bizonyításra) amelyek tekintetében a másodfokú bíróság ne foglalt volna állást, vagy az általa levont következtetéseket ne indokolta volna meg. Valójában az indítványozó – amellett, hogy az érintett alapjog tartalmából az indokolási kötelezettségre, valamint ennek alkotmánybíróság általi esetleges vizsgálhatóságára vonatkozó gyakorlatot rendkívüli alaposítással összefoglalta – nem adott elő az indokolási kötelezettség törvényszék általi megsértésére vonatkozóan olyan tartalmú indokolást, amely az alkotmányjogi szempontú értékelhetőség elvárásának megfelelően. A kiegészített indítványnak a konkrét ügyre vonatkozó tartalmi érvelését lényegében a következő megállapítás teszi ki [lásd: Indítvány 5.2. pont]: „Az indítványozó álláspontja szerint az elsőfokú bíróság megfelelően indokolta döntését az eljárásban, és a bizonyítékokat, felhozott tényeket is helyesen értékelte. A fellebbezési kérelem folytán eljáró Miskolci Törvényszék azonban az ítéletében nem fejt ki maradéktalanul, hogy milyen indokok alapján jutott el az elsőfokú ítélet megváltoztatásához, csupán analógiai okokra hivatkozik, a jogszabályi hivatkozásoknak nem adja magyarázatát.”
- [15] A Miskolci Törvényszék támadott ítéletéből azonban megállapítható, hogy a törvényszék az analógia alkalmazásáról egyrészt nem a saját, hanem kizárólag az elsőfokú bíróság döntése vonatkozásában, ráadásul olyan

jogkérdéssel összefüggésben [megszünteti-e a határidőn belül már érvényesített zálogjogot a főkövetelés későbbi elévülése] tesz említést, amelyben egyetértett az elsőfokú bíróságnak az indítványozó számára kedvező tartalmú döntésével {lásd: Támadott ítélet, Indokolás [26]}. Az indítványozó számára kedvezőtlen tartalmú (és az elsőfokú bíróságétól eltérő tartalmú) döntést a törvényszék a folyamatos ingatlanárverés és végrehajtási jog elévülése összefüggésében hozott; e körben azonban érvelése nem analógián, hanem a Vht.-nak az ingatlanárverésre vonatkozó rendelkezéseinek a szakjogi értelmezésén alapult.

- [16] Mindezekre, valamint a fentebb idézett állandó gyakorlatára is tekintettel az Alkotmánybíróság a jelen ügyben az indítvány vizsgálata során azt állapította meg, hogy az indítványozó által a tisztességes bírósági eljáráshoz való jogának az indokolási kötelezettség megsértésével összefüggésben állított sérelme tekintetében előadott érvek az alkotmányjogilag értékelhető indokolással kapcsolatos – egyben az Abtv. 52. § (1b) bekezdése alapján az alkotmányjogi panasz befogadhatósága szempontjából kötelező – formai feltételnek [e] pont] nem felelnek meg, ezért az indítvány érdemi vizsgálatára nincsen lehetőség.
- [17] Az Alkotmánybíróság mindazonáltal a jelen ügy kapcsán is hangsúlyozza, hogy a „bírói döntés elleni alkotmányjogi panasz nem tekinthető a bírósági szervezeten belül jogorvoslattal (már) nem támadható bírói határozatok által okozott valamennyi jogsérelem orvoslása eszközének” {3107/2016. (V. 24.) AB végzés, Indokolás [35]}. Az Alkotmánybíróság a bírói döntéssel szemben benyújtott alkotmányjogi panasz intézményén keresztül is az Alaptörvényt és az abban elismert jogokat oltalmazhatja {erről lásd elsőként: 3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [13]}. Vagyis az Alkotmánybíróság a bírói döntések felülvizsgálata során is az Alaptörvényben elismert alapjogi követelményrendszer tényleges érvényesülését garantálja. „A jogszabályokat a bíróságok értelmezik, az Alkotmánybíróság csak az értelmezési tartomány alkotmányos kereteit jelölheti ki. Ez a jogkör azonban nem teremthet alapot arra, hogy minden olyan esetben beavatkozzon a bíróságok tevékenységébe, amikor olyan (állítólagos) jogszabálysértő jogalkalmazásra került sor, mely egyéb jogorvoslati eszközzel már nem orvosolható. Sem a jogállamiság elvont elve, sem a tisztességes eljárás alapjoga, sem a diszkrimináció tilalma nem teremthet alapot arra, hogy az Alkotmánybíróság a bírósági szervezet feletti »szuperbíró« szerepébe lépjen, és hagyományos jogorvoslati fórumként járjon el” {3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [14]–[15]}. Az Alkotmánybíróság (az Alaptörvény, az Abtv. és a saját következetes gyakorlata alapján egyaránt) kizárólag a bírói döntések alkotmányossági kontrolját végzi és ezért tartózkodik a szakjogi értelmezést igénylő kérdésekben történő felülbírálattól {erről lásd elsőként: 3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [13]–[15]}.
- [18] Ezen felül az indokolási kötelezettség sérelmével kapcsolatosan az Alkotmánybíróság emlékeztet arra is, hogy vonatkozó – és az indítványozó által is idézett – gyakorlata szerint „az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében rejlő indokolási kötelezettség alkotmányos követelménye a bíróság döntési szabadságának abszolút korlátját jelenti, nevezetesen azt, hogy döntésének indokairól az eljárási törvényeknek megfelelően szükséges számot adnia” {7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [34]}. Ezzel összefüggésben ugyanakkor emlékeztetni szükséges arra is, hogy „[a]z alkotmánybírósági gyakorlat szerint a bíróságok indokolási kötelezettségéből nem következik a felek által felhozott minden észrevétel egyenként való megcáfolási kötelezettsége, különösen nem a szubjektív elvárásaikat is kielégítő mélységű érvrendszer bemutatása {3107/2016. (V. 24.) AB határozat, Indokolás [38]; 30/2014. (IX. 30.) AB határozat, Indokolás [89]}. Az indokolási kötelezettség azt az elvárást támasztja a bírósággal szemben, hogy a döntés indokolásának nem minden egyes részletre, hanem az ügy érdeme szempontjából releváns kérdésekre kell kiterjednie” {lásd: 3159/2018. (V. 16.) AB határozat, Indokolás [31], megerősítette pl. 18/2018. (VI. 12.) AB határozat}.
- [19] Önmagában az, hogy az indítványozó az egyébként megindokolt bírósági döntést megalapozatlannak, tévesnek vagy akár jogellenesnek, és magára nézve sérelmesnek tartja, a fentebb idézett állandó gyakorlat(ok) szerint nem tekinthető az eljárás tisztességessége [Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdés] követelményrendszerén belül értékelhető alkotmányossági kérdésnek.
- [20] 4. Mindezek alapján az Alkotmánybíróság megállapította, hogy figyelemmel az Abtv. 52. § (1b) bekezdés e) pontjában foglaltakra az alkotmányjogi panasz befogadására, mivel az nem felel meg az ehhez szükséges törvényi feltételeknek, nincs lehetőség. Az Alkotmánybíróság ezért a kérelmet az Ügyrend 30. § (2) bekezdés h) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2022. június 13.

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Hörcherné Dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Szabó Marcel s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1351/2020.

